

การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกปฐมวัย
โดยใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย

DEVELOPMENT OF SOCIAL SKILLS IN EARLY CHILDHOOD AUTISTIC CHILDREN
BY USING THAI FOLK PLAY ACTIVITIES

Received: May 20, 2024

Revised: June 15, 2024

Accepted: June 23, 2024

กชพร พลอยรุ่งโรจน์¹ และ ผกามาศ นันทจิรวรรณ²

Kotchaporn Ployrungrroje¹ and Pakamas Nantajeewarawat²

นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}Faculty of Education, Kasetsart University Bangkaen, Bangkok, 10900 Thailand

¹Corresponding Author, E-mail: Kotchaporn.pl@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย เพศชาย อายุ 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคม และแบบสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละของพัฒนาการทักษะทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัย มีทักษะทางสังคม 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ด้านการแบ่งปัน และด้านการทำตามข้อตกลง กติกา มีค่าร้อยละของทักษะทางสังคมเพิ่มมากขึ้นร้อยละเปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย

คำสำคัญ : ทักษะทางสังคม, เด็กออทิสติก, การเล่นพื้นบ้านไทย

ABSTRACT

This research is a classroom workshop research to develop the social skills of children with autism in early childhood through Thai folk play activities. The tools used in the research included a plan for organizing Thai folk play activities created by the researcher, a social skills observation record, and an interview with a teacher. The data analysis was done by calculating the percentage of social skill development.

The research results found that after organizing Thai folk games activities to develop social skills of early childhood autistic children. There are 3 social skills: communication and

expressing needs, sharing, and following agreements and rules. The percentage of social skills increased 100 percent when compared to before organizing the activity Thai folk games.

Keywords: Social Skills, Autistic Children, Thai Folk Games

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าทางด้านสังคม การสื่อความหมาย และจินตนาการ แสดงให้เห็นโดยมีพฤติกรรมที่ผิดปกติไปจากเด็กในวัยเดียวกัน เช่นการแยกตัวอยู่ตามลำพังในโลกของตัวเอง เสมือนกับมีกำแพงที่มองไม่เห็นกั้นตัวเด็กเหล่านี้ออกจากสังคมรอบด้าน ทำให้เด็กขาดการรับรู้จนไม่สามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเหมือนเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน ไม่สามารถสื่อความหมายกับบุคคลรอบข้าง การสื่อสารล่าช้า ไม่สมวัยเมื่อถึงวัยที่ควรจะพูดก็พูดไม่ได้ทั้ง ๆ ที่หูไม่หนวก อาจจะเป็นแบบเป็นคำ ๆ ได้โดยไม่รู้ความหมาย ในระยะแรก ต่อมาก็เริ่มพูดภาษาตนเองที่มนุษย์ฟังไม่เข้าใจ เด็กไม่สามารถเข้าใจคำสั่งง่าย ๆ ได้ เล่นกับใครไม่เป็น เล่นของเล่นไม่เป็นเนื่องจากการขาดจินตนาการ และมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ บางอย่างทั้งทางด้านการกระทำและความคิด และมีอารมณ์ผิดปกติไปจากเด็กในวัยเดียวกัน อาการดังกล่าวบางอย่างอาจจะปรากฏให้เห็นได้ตั้งแต่ก่อนอายุ 30 เดือน และจะพบอาการตามข้อบ่งชี้ชัดเจน เมื่อเด็กมีอายุ 18 เดือน ขึ้นไป (คู่มือฝึกและดูแลเด็กออทิสติกสำหรับผู้ปกครอง, 2562: 55- 65 สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2558: 9)

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กออทิสติก พบว่า ความบกพร่องด้านทักษะทางสังคมเป็นปัญหาหลักที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กออทิสติก ความบกพร่องหลักที่สำคัญประกอบด้วย ความบกพร่องที่เกี่ยวกับการเข้าใจทางอารมณ์ ได้แก่ การไม่เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น ไม่สามารถตีความหมายอารมณ์ที่ผู้อื่นแสดงออกได้ ไม่สามารถอธิบายความสนใจ อธิบายอารมณ์ของตนเอง เมื่อพูดคุยกับผู้อื่นได้ ไม่สามารถแสดงท่าทางเพื่อการสื่อสาร ไม่สบตาขณะสนทนา การตีความหมายของสีหน้า ท่าทางที่คู่สนทนาแสดงออก และบกพร่องในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้แก่ ไม่สามารถเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งโดยส่วนมากไม่เข้าใจถึงการผลัดเปลี่ยน การแบ่งปัน การมีน้ำใจ การเล่น อยากร่วมเล่นโดยไม่สนใจว่าเพื่อนอยากเล่นด้วยหรือไม่ เมื่อกำลังเล่นอยู่ก็ไม่อยากเลิกเล่น หรือเมื่อเพื่อนกำลังเล่นก็อยากเล่นบ้าง ไม่สามารถรอให้ถึงเวลาการเล่นในรอบของตัวเองได้ แย่งของเล่นเพื่อน เล่นกับเพื่อนไม่เป็น ไม่สนใจเพื่อนในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการสื่อสารทางสังคมที่ไม่เหมาะสม ความบกพร่องด้านทักษะสังคมเหล่านี้จะส่งผลต่อการใช้ชีวิตและการเรียนของเด็กกลุ่มนี้ ซึ่งถ้าไม่ได้รับการแก้ไขจะนำไปสู่ปัญหาด้านจิตใจหรือปัญหาด้านอื่น ๆ ตามมา (กุลยา ก่อสุวรรณ และยุวดี วิริยางกูร, 2562: 55-65)

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม บุคคลที่มีทักษะทางสังคมดีจะสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลทั้งในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางบวกให้เกิดขึ้น ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่ควรได้รับการฝึกและปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก แนวทางในการสร้างและพัฒนาเด็กให้มีทักษะทางสังคมต้องเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย เช่น การ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

สร้างมิตรภาพ การเรียนรู้เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ การแบ่งปัน การคิดถึงผู้อื่น การนำใจเข้ามาใส่ใจเรา การทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2565 จริลักษ์ณ์ รัตนาพันธ์, 2557)

ซึ่งแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะสังคมในเด็กออทิสติก มีหลากหลายวิธี ตัวอย่างเช่น การใช้เรื่องราวทางสังคม (social story) การใช้วีดีโอเป็นแบบอย่าง (video modeling) และยังสามารถจัดในรูปแบบของการจัดกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงทางด้านสังคม การเล่นเป็นอีกหนึ่งในเทคนิควิธีการพัฒนาทักษะทางสังคม สอดคล้องกับ Cordier, Bundy, Hocking & Einfeld (Cordier, Bundy, Hocking & Einfeld, 2009: 332-340) ได้สร้างโมเดลการบำบัดรักษาโดยใช้การเล่นเป็นฐาน (Play based intervention model) สำหรับเด็กสมาธิสั้น และนำมาปรับใช้กับเด็กออทิสติก โดยโมเดลนี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่า การเล่นเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็ก เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมกับตัวบุคคล เกิดจากแรงจูงใจภายใน มีอิสระในการเล่นและมีการควบคุมตัวเอง การเรียนรู้ผ่านการเล่นถูกนำมาใช้ตามสภาพแวดล้อม อายุ เป็นกลุ่มเล็ก หรือกลุ่มใหญ่ตามสถานการณ์ที่หลากหลาย สามารถช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร และส่งเสริมพฤติกรรมในเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ John Wilson (John Wilson, 2020:437-453) ซึ่งได้ทำการศึกษาการเรียนรู้จากการเล่นในเด็กออทิสติกอายุ 0-21 ปี โดยใช้การจัดสถานการณ์ เน้นการเล่นเป็นกลุ่ม มีผู้สอนคอยกำกับดูแล ให้เด็กเล่นและเรียนรู้จากเพื่อน สามารถช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร และมีพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนดีขึ้น การเล่นมีส่วนช่วยในพัฒนาการต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ประสบการณ์จากการเล่นของเด็กนำไปสู่การมีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การเล่นเปรียบเสมือนกับการทำงานของเด็ก โดยเด็กอาศัยในการเล่นเป็นอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการทำงาน สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 4) ตามหลักการที่ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย เด็กเรียนรู้จากการเล่นปนเรียน การละเล่นที่บ้านไทยเป็นการละเล่นที่ผู้เล่นได้เคลื่อนไหวร่างกายในกิริยาต่าง ๆ เน้นความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นการสืบทอดของคนไทยจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มีกฎกติกาไม่ซับซ้อนสามารถยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ เมื่อเด็กได้เล่นเป็นกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมในพัฒนาการด้านต่าง ๆ ครบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา (พาลาตี หมดเต๊ะ, 2557:21) จากเหตุผลดังที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงได้เลือกกิจกรรมการละเล่นไทย ได้แก่ เดินกะลา ม้าก้านกล้วย วิ่งเปี้ยว กระโดดเชือก ชักเย่อ เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีการแข่งขัน มีการตัดสินใจ มีกฎเกณฑ์และกติกา และเลือกกิจกรรมมอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร และงูกินหางเป็นการละเล่นเพื่อความสนุกสนาน มาใช้ในการวิจัย (ปาจริย์ บัตรกินรี, 2557: 30-40)

ผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้นที่ดูแลเด็กระดับชั้นอนุบาล จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัยที่อยู่ในชั้นเรียน พฤติกรรมที่พบบ่อยคือการขาดทักษะด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ไม่สามารถเริ่มต้นการสื่อสารหรือสนทนากับเพื่อน หรือครูได้ ไม่เข้าใจเรื่องเวลาและอารมณ์ของผู้อื่น ไม่สามารถแสดงท่าทางในการสื่อสาร เช่น ไม่สบตา ไม่มองหน้า เรียกไม่หัน เล่นกับเพื่อนไม่เป็น ขาดทักษะด้านการแบ่งปัน ไม่แบ่งสิ่งของหรืออุปกรณ์ให้เพื่อน แย่งของเล่นเพื่อน หยิบของจากเพื่อนขณะที่เพื่อนกำลังเล่น ผลักเพื่อนเวลาอยากได้ของเล่นหรือให้เพื่อนหันมาสนใจ ด้านการทำตามข้อตกลง กติกา ไม่สนใจเพื่อน ๆ ในขณะที่ทำกิจกรรม

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

เล่นคนเดียว หยิบของเล่นจากเพื่อนโดยไม่ขออนุญาต ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลต่อการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน เมื่อเด็กออทิสติกเจริญเติบโตขึ้นโดยไม่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมที่เหมาะสม อาจส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาในภายหลังได้ หากเด็กออทิสติกได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีจะส่งผลดีในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านไทยเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัย

คำถามวิจัย

การจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านไทยสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัยได้หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่นที่บ้านไทย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาการใช้หลักความรู้ด้านจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัย

ขอบเขตกรณีศึกษา

กรณีศึกษาศึกษา คือ เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปฐมวัยช่วงอายุ 3-5 ปี ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลอุทัย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 คน อายุ 5 ปี เพศชาย ได้คัดเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง มีความบกพร่องทางทักษะสังคม เมื่อพิจารณาจากการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ครู พ่อแม่ และผู้ปกครอง พบว่าเด็กมีพฤติกรรมการเล่นตามลำพัง ไม่สามารถสื่อสารบอกความต้องการของตนเองได้ ไม่สามารถเล่นกับเพื่อนได้ ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และไม่สามารถปฏิบัติตามกฎกติกาในการเล่น การอยู่ร่วมกับเพื่อนได้

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น หมายถึง การสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้านไทย

ตัวแปรตาม หมายถึง ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ด้านการแบ่งปัน และด้านการทำตามข้อตกลง กติกา

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

นียมศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมการละเล่นการละเล่นพื้นบ้าน หมายถึง กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยที่เล่นเป็นกลุ่ม มีการฝึกฝนให้อยู่ในสังคมอย่างมีกติกา มีการแบ่งปัน การให้อภัย รู้แพ้รู้ชนะ การเรียงตามลำดับก่อนหลัง การเป็นผู้นำผู้ตาม ได้แก่ 1) เดินกะลา 2) ม้าก้านกล้วย 3) มอญช้อนผ้า 4) รีรีข้าวสาร 5) งูกินหาง 6) วิ่งเปี้ยว 7) กระโดดเชือก 8) ซักเยื่อ

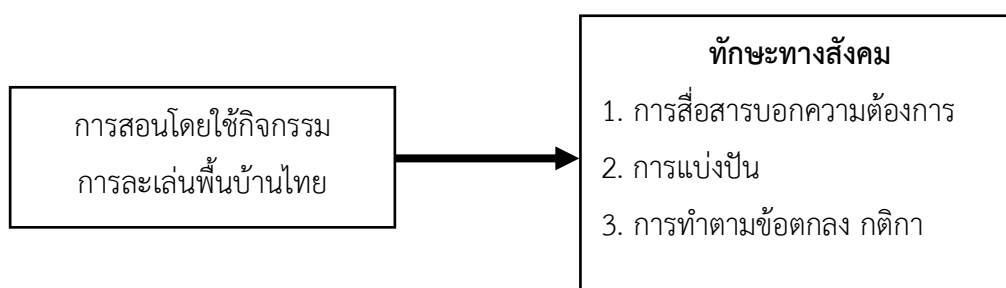
2. ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นของเด็ก ออทิสติกปฐมวัย ได้แก่ การสื่อสารบอกความต้องการ การแบ่งปัน และการทำตามข้อตกลง กติกา

2.1 การสื่อสารบอกความต้องการ หมายถึง การมองหน้าเพื่อน สบตา แบนมือ พูดขอเล่นด้วย

2.2 การแบ่งปัน หมายถึง การยื่นและผลัดเปลี่ยนสิ่งของให้เพื่อน

2.3 การทำตามข้อตกลง กติกา หมายถึง การทำตามข้อตกลง กติกาในการเล่น และร่วมกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกพฤติกรรมของเด็กแล้วบันทึกลงบนแบบทักษะสังคม ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสรุปผลหาค่าเฉลี่ยและร้อยละของการเกิด พฤติกรรมทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารบอกความต้องการ คือ การมองหน้าเพื่อน สบตา แบนมือ พูดขอเล่นด้วย ด้านการแบ่งปัน คือการยื่นและผลัดเปลี่ยนสิ่งของให้เพื่อน และด้านการทำตามข้อตกลง กติกา คือ การทำตามข้อตกลง กติกาในการเล่น และร่วมกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดไว้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนปฏิบัติการ

บันทึกพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กในกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสร้างสรรค์ และ กิจกรรมเสรี ระยะเวลา 30 นาที สัปดาห์ละ 5 วัน จำนวน 3 สัปดาห์ รวม 15 ครั้ง

ระยะที่ 2 ระยะระหว่างปฏิบัติการ

ดำเนินแผนการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย ระยะเวลา 30 นาที จำนวน 24 แผน ระยะเวลา 8 สัปดาห์สัปดาห์ละ 3 วัน จำนวน 8 สัปดาห์ รวม 24 ครั้ง ตามแผนแผนการจัดกิจกรรม การละเล่นพื้นบ้านไทย

ระยะที่ 3 ระยะหลังปฏิบัติการ

บันทึกพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กในกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี ระยะเวลา 30 นาที สัปดาห์ละ 5 วัน จำนวน 3 สัปดาห์ รวม 15 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย แล้วนำมาสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยที่ออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก โดยนำเครื่องมือนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงตามคำแนะนำ โดยผู้วิจัยแบ่งเครื่องมือออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือปฏิบัติการ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสาร บอกความต้องการ ด้านการแบ่งปัน ด้านการทำตามข้อตกลง กติกา ด้วยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 8 กิจกรรม ดังนี้ 1)เดินกะลา 2)ม้าก้านกล้วย 3)มอญซ่อนผ้า 4)รื้อข้าวสาร 5)งูกินหาง 6)วิ่งเปี้ยว 7)กระโดดเชือก 8) ซักเยื่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้แก่ การสื่อสารบอกความต้องการ การแบ่งปัน และการทำตามข้อตกลง กติกา มีการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นนำ การเตรียมความพร้อม และแนะนำกิจกรรม ชี้สอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครู ครูและเด็กร่วมกัน เล่นการเล่นต่าง ๆ และขั้นสรุป สรุปการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละวัน ในแต่ละครั้งว่าเด็กสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ มีข้อเสนอแนะ และควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตทักษะทางสังคม เป็นแบบบันทึกความถี่ของการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ด้านการแบ่งปัน และด้านการทำตามข้อตกลง กติกา จากการสังเกตการณ์ในการดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมตามแผนในแต่ละวัน และบันทึกพฤติกรรมเชิงบรรยาย อธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเด็กในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ด้านครู ในการจัดกิจกรรม โดยบันทึกก่อนปฏิบัติการ ระหว่างปฏิบัติการและหลังปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

3.1 แบบสังเกตทักษะทางสังคม

ผู้วิจัยได้เขียนรายการพฤติกรรมทักษะสังคมที่ต้องการสังเกตแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน การพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมตามโครงสร้างทางพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต ซึ่งครั้งนี้แบบบันทึกพฤติกรรมทักษะสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ที่ระดับ 1.00 ทุกข้อ

3.2 แผนการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือแผนการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยจำนวน 8 กิจกรรม โดยแต่ละแผนการจัดกิจกรรมประกอบด้วยขั้นนำ การเตรียมความพร้อม และแนะนำกิจกรรม ชี้สอน ชี้สอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครู ครูและเด็กร่วมกัน เล่นการเล่นต่าง ๆ และขั้นสรุป สรุปการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละวัน ในแต่ละครั้งว่าเด็กสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ มีข้อเสนอแนะ และควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไร แล้วนำแผนการ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 8 กิจกรรม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งพบว่า ทุกขั้นตอนในทุกแผนการจัดกิจกรรมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

“การพัฒนาทักษะทางสังคมของออทิสติกระดับปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้านไทย”
ผลการวิจัยมีดังนี้

ตาราง 1 ค่าร้อยละของทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านไทย

กิจกรรม	ก่อนการใช้กิจกรรม การเล่นที่บ้านไทย				หลังการใช้กิจกรรม การเล่นที่บ้านไทย			
	ระดับ 1	ร้อยละ	ระดับ 2	ร้อยละ	ระดับ 1	ร้อยละ	ระดับ 2	ร้อยละ
กิจกรรมกลางแจ้ง	1	6.67	-	0.00	15	100.00	-	0.00
กิจกรรมสร้างสรรค์	3	20.00	-	0.00	15	100.00	-	0.00
กิจกรรมเสรี	2	13.33	-	0.00	15	100.00	-	0.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 1 พบว่า

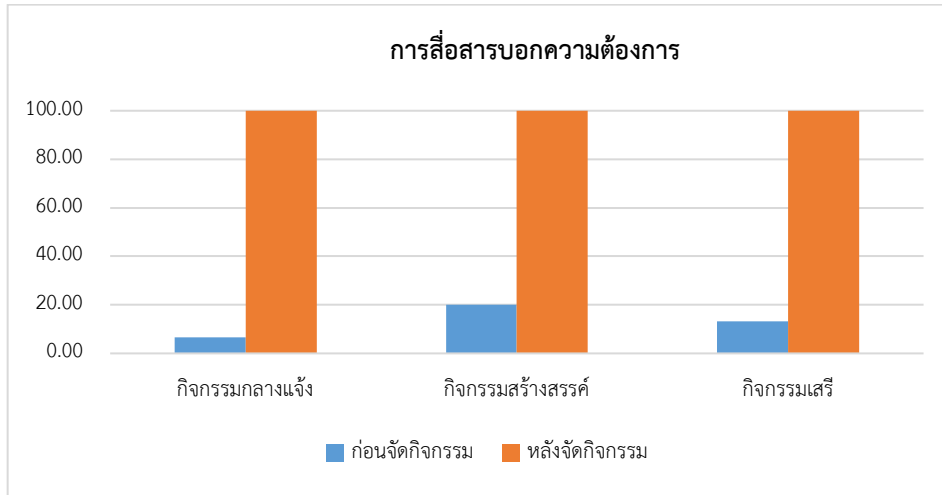
ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารบอกความต้องการ

ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กสามารถสื่อสารบอกความต้องการในกิจกรรมกลางแจ้งได้เล็กน้อย จำนวน 1 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.67 ในกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารบอกความต้องการได้บางครั้ง จำนวน 3 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.00 และในกิจกรรมเสรี สามารถสื่อสารบอกความต้องการได้เล็กน้อย จำนวน 2 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.33 ในการสังเกต 15 ครั้ง

หลังการจัดกิจกรรมเด็กสามารถสื่อสารบอกความต้องการในกิจกรรมกลางแจ้งได้เพียงครูกระตุ้นเตือนด้วยวาจา และท่าทาง จำนวน 15 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 ในกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารบอกความต้องการได้เพียงครูกระตุ้นเตือนด้วยวาจา และท่าทาง จำนวน 15 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 และในกิจกรรมเสรี สามารถสื่อสารบอกความต้องการได้เพียงครูกระตุ้นเตือนด้วยวาจา และท่าทาง จำนวน 15 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ค่าร้อยละของทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย

ภาพที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าร้อยละของทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย

ตาราง 2 ค่าร้อยละของทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย

กิจกรรม	ก่อนการใช้กิจกรรม การละเล่นพื้นบ้านไทย				หลังการใช้กิจกรรม การละเล่นพื้นบ้านไทย			
	ระดับ 1	ร้อยละ	ระดับ 2	ร้อยละ	ระดับ 1	ร้อยละ	ระดับ 2	ร้อยละ
กิจกรรมกลางแจ้ง	1	6.67	-	0.00	15	100.00	-	0.00
กิจกรรมสร้างสรรค์	2	13.33	-	0.00	15	100.00	-	0.00
กิจกรรมเสรี	1	6.67	-	0.00	15	100.00	-	0.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 พบว่า

ทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน

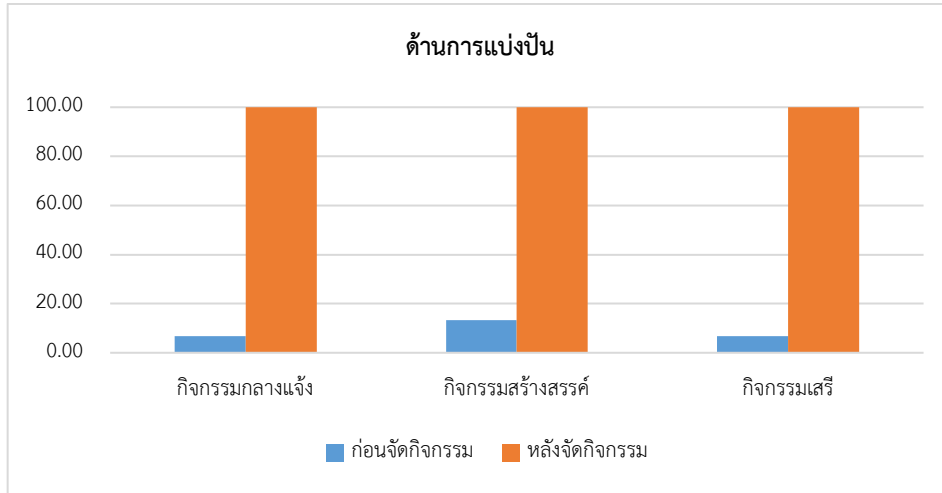
ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กสามารถแบ่งปันสิ่งของในกิจกรรมกลางแจ้งได้เล็กน้อย จำนวน 1 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.67 ในกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถแบ่งปันได้บางครั้ง จำนวน 2 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.33 และในกิจกรรมเสรี สามารถแบ่งปันได้เล็กน้อย จำนวน 1 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.67 ในการสังเกต 15 ครั้ง

หลังการจัดกิจกรรมเด็กสามารถแบ่งปันในกิจกรรมกลางแจ้งได้เพียงครูกระตุ้นเตือนด้วยวาจา และท่าทาง จำนวน 15 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 ในกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถแบ่งปันได้เพียงครู

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

กระตุ้นเตือนด้วยวาจา และท่าทาง จำนวน 15 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 และในกิจกรรมเสรี สามารถแบ่งปันเพียงครุกระตุ้นเตือนด้วยวาจา และท่าทาง จำนวน 15 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00

ค่าร้อยละของพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม การเล่นเกมพื้นบ้านไทย แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าร้อยละของพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นเกมพื้นบ้านไทย

ตาราง 3 ค่าร้อยละของพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านการทำตามข้อตกลง กติกา ก่อนและหลังการจัด กิจกรรมการเล่นเกมพื้นบ้านไทย

กิจกรรม	ก่อนการใช้กิจกรรม การเล่นเกมพื้นบ้านไทย				หลังการใช้กิจกรรม การเล่นเกมพื้นบ้านไทย			
	ระดับ 1	ร้อยละ	ระดับ 2	ร้อยละ	ระดับ 1	ร้อยละ	ระดับ 2	ร้อยละ
กิจกรรมกลางแจ้ง	2	13.33	-	0.00	15	100.00	-	0.00
กิจกรรมสร้างสรรค์	2	13.33	-	0.00	15	100.00	-	0.00
กิจกรรมเสรี	1	6.67	-	0.00	15	100.00	-	0.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่า

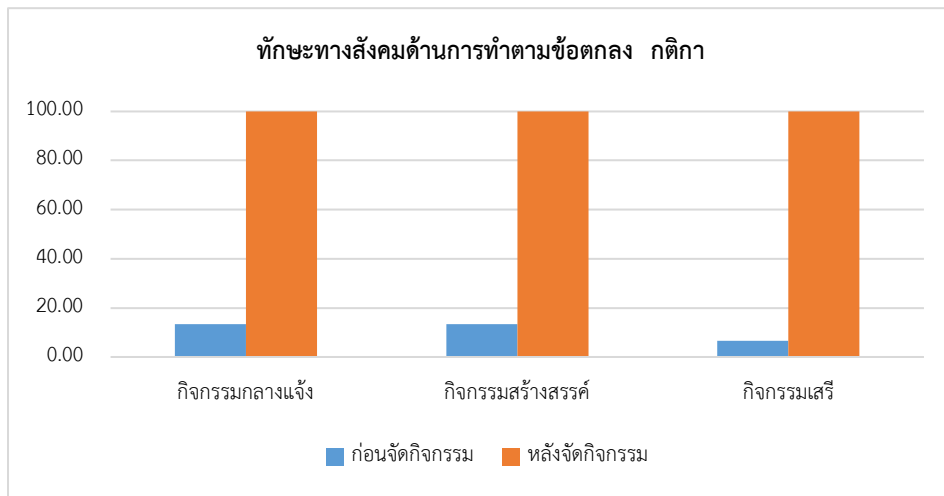
ทักษะทางสังคมด้านการทำตามข้อตกลง กติกา

ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กสามารถทำตามข้อตกลง กติกาในกิจกรรมกลางแจ้งได้บางครั้ง จำนวน 2 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.33 .ในกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถทำตามข้อตกลง กติกาได้บางครั้ง จำนวน 2 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.33 และในกิจกรรมเสรี สามารถทำตามข้อตกลง กติกาได้เล็กน้อย จำนวน 1 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.67 ในการสังเกต 15 ครั้ง

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

หลังการจัดกิจกรรมเด็กสามารถสามารถทำตามข้อตกลง กติกาในกิจกรรมกลางแจ้งได้เพียงครูกระตุ้นเตือนด้วยวาจา และท่าทาง จำนวน 15 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 .ในกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถทำตามข้อตกลง กติกาได้เพียงครูกระตุ้นเตือนด้วยวาจา และท่าทาง จำนวน 15 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 และในกิจกรรมเสรี สามารถทำตามข้อตกลง กติกาเพียงครูกระตุ้นเตือนด้วยวาจา และท่าทาง จำนวน 15 ครั้งใน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00

ค่าร้อยละของพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านสามารถทำตามข้อตกลง กติกาหลังการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าร้อยละของพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านการทำตามข้อตกลง กติกา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบก่อนการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกปฐมวัย หลังการจัดการละเล่นพื้นบ้านไทยพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ด้านการแบ่งปันและด้านการทำตามข้อตกลง กติกาการสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย

อภิปรายผล

จากการดำเนินการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัย พบว่า ทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ด้านการแบ่งปัน และด้านการทำตามข้อตกลง กติกา มีค่าร้อยละของทักษะทางสังคมเพิ่มมากขึ้น เมื่อพิจารณาจากการเปรียบเทียบ ก่อนการปฏิบัติการ ระหว่างการปฏิบัติการ และหลังการปฏิบัติการ ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัย

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

หลังการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยจำนวน 8 กิจกรรม ที่เป็นกิจกรรมการเล่นร่วมกันเป็นกลุ่มกับนักเรียนปกติ มีการใช้ภาษาในการสื่อสาร มีคำคล้องจอง เพลง มีอุปกรณ์ สิ่งของ มีข้อกำหนด กติกาในการเล่น ทำให้นักเรียนกรณีศึกษาเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ด้านการแบ่งปัน และด้านการทำตามข้อตกลง กติกา เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเล่น ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในทุกกิจกรรมเป็นอย่างดีสอดคล้องกับทฤษฎีของ Westwood (Westwood,1997.อ้างถึงใน อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2552: 20) ในการพัฒนาทักษะทางสังคมกล่าวคือ การพัฒนาทักษะควรใช้วิธีการสอนโดยผ่านภาพ วีดีโอ การทำตัวอย่างให้ดู

เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่น เน้นให้เด็กออทิสติกเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย มีการสร้างสถานการณ์ในการเล่น มีการแข่งขัน ในการจัดกิจกรรมโดยผู้วิจัยได้สัทธิการเล่นที่ละขั้นตอนตั้งแต่เริ่มเล่นจนจบ 1 รอบเล่นพร้อมกับเด็กออทิสติก 1 รอบ และให้เด็กเล่นด้วยตนเองพร้อมกับเด็กปกติ พร้อมทั้งกระตุ้นเตือนให้ทำพฤติกรรมนั้นด้วยโดยการใช้คำพูดหรือท่าทาง เพื่อกระตุ้นให้เด็กออทิสติกแสดงพฤติกรรมและเกิดการเรียนรู้วิธีการมีการสื่อสารบอกความต้องการกับเพื่อนมีการโต้ตอบและเรียนรู้วิธีการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการเล่นทางสังคมของพาร์เตน (Parten, 1977. อ้างถึงใน จิตตินันท์ เตชะคุปต์, 2558: 17) ซึ่งทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเล่นเป็นการเรียนรู้วิธีการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเล่นร่วมกับเพื่อนอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยผลจากการเล่นทำให้เด็กออทิสติกสามารถโต้ตอบแสดงพฤติกรรม เกิดทักษะทางสังคม การแบ่งปัน การการเรียนรู้ข้อตกลง กติกา การลองผิดลองถูกได้ ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญต่อพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นอย่างยิ่ง ที่ทำให้เด็กออทิสติกเกิดทักษะทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย แพงคำฮัก (ฉัตรชัย แพงคำฮัก, 2562:195-207) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมกลุ่มการเล่นพื้นบ้านไทยที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกสเปกตรัมอายุ 6 -9 ปี พบว่า โปรแกรมกลุ่มการเล่นพื้นบ้านไทยสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร และด้านพฤติกรรมทางสังคมได้ดีขึ้น

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัย สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัยได้ โดยเด็กเกิดทักษะทางสังคมจากการเล่นที่มีจุดมุ่งหมายเพิ่มทักษะทางสังคม 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ด้านการแบ่งปัน และด้านการทำตามข้อตกลง กติกา ผ่านกิจกรรมทั้งหมด 8 กิจกรรม กระตุ้นให้เด็กออทิสติกเกิดความสนใจ เกิดการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตาม ทำให้เด็กออทิสติกเกิดแรงจูงใจแสดงพฤติกรรมทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับวัยเพิ่มขึ้น

แรงจูงใจในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยที่ใช้บทเพลง คำคล้องจอง วัสดุอุปกรณ์ของเล่นพื้นบ้านไทยที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 29) ในหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย และการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนที่เพียงพอ และแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย ในแนวคิดที่เกี่ยวกับการเล่น ว่าการเล่นเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเล่นอย่าง

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

มีจุดมุ่งหมายเป็นการเรียนรู้สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก มีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัส เกิดการเรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา และยังสอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560:30) กระทรวงศึกษาธิการ ในด้านพัฒนาการด้านสังคมทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 3 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ต้องมีการแบ่งช่วงเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนอาจมีความจำเป็นต้องใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย เช่น การแตะที่มือ แขนของนักเรียน และการกระตุ้นเตือนทางวาจา เช่น การเรียกชื่อ การแจ้งเวลา เพื่อให้ให้นักเรียนทราบ โดยค่อย ๆ ลดการกระตุ้นเตือนลงเมื่อนักเรียนแสดงทักษะทางสังคมได้ด้วยตนเอง
2. เมื่อเริ่มทำกิจกรรมในแต่ละครั้งควรทบทวนข้อตกลง กติกา ในกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำไปแล้วเพื่อให้นักเรียนออกฮิสติกเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
3. ควรได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้านไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีระยะเวลาค่อนข้างจำกัดเพียง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวม 24 ครั้ง ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัยทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารบอกความต้องการ ด้านการแบ่งปัน และด้านการทำตามข้อตกลง กติกา ซึ่งควรใช้ระยะเวลาที่ยาวนานและต่อเนื่องจึงจะสามารถทำให้เกิดพฤติกรรมที่คงทนและถาวรได้
2. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีนักเรียนออทิสติกเพียงคนเดียว ดังนั้นในการทำวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาผลการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้านไทยสำหรับนักเรียนออทิสติกมากกว่า 1 คน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ.
- กุลยา ก่อสุวรรณ และ ยุวดี วิริยางกุล. (2562). *ออทิสติกสอนไม่ยากหากเข้าใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เนชั่นบุ๊คส์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2565). *ทักษะทางสังคมใครว่าไม่สำคัญ* (Online). สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/kriengsak/2008/06/10/entry-2> , 13 มี.ค. 65.
- คู่มือฝึกและดูแลเด็กออทิสติกสำหรับผู้ปกครอง. (2562). *โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์*. สมุทรปราการ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- จรีลักษณ์ รัตนพันธ์. (2557). *ทักษะสังคม*. (Online). สืบค้นจาก <http://jareeluk.blogspot.com/2014/09/blog-post>, 7 มีนาคม 2565.
- ฉัตรชัย แพงคำฮัก. (2562). ผลของโปรแกรมกลุ่มการเล่นที่บ้านไทยที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกสเปกตรัม อายุ 6-9 ปี. *วารสารสุธิปริทัศน์*, 33(106), 195-207.
- ปาจริย์ บัตรกนิรี. (2557). *การเล่นที่บ้านไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา การท่องเที่ยวและกีฬา.
- พาลาตี หมายเต๊ะ. (2557). *ผลของการฝึกการเล่นที่บ้านของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2558). เล่มที่ 32. *ความหมายของโรคออทิสซึม*.
- Coider, Bundy, Hocking & Einfeld (2009). A model for play-based intervention for children with ADHD. *Australian Occupational Therapy Journal*. 56, 332 – 340.
- Parten, M. (1932). Social Participation among Preshool Children. *Journal of Abnormal Psychology*, 27, 309-314.
- Wilson. (2020). A Review The Evidence Supporting Play-Base Learning for Children with Autism Spectrum Disorder, *The International Journal of Research & Practice*, 7(4),437-453.